

## HOOFSTUK 6

### GEVOLGTREKKING EN AANBEVELINGS

Die ondersoek ten opsigte van die problematiek van inligtinggeletterdheid by die gehoorgestremde persoon in Suid-Afrika is uit die omvang van hierdie studie volledig ondersoek. Daar is eerstens aandag aan die huidige stand van navorsing, doel en oogmerke van die studie, metodologie, afbakening van die terrein, begripsverheldering en die hoofstukindeling, geskenk.

Die daaropvolgende hoofstukke het relevante aspekte bespreek. Algemene kenmerke en ontwikkelingsaspekte van gehoorgestremdheid is uitgelig. Daarna is aspekte rondom inligtinggeletterdheid volledig ondersoek, soorte inligting en vorme waarin dit voorkom en die inligtingsbehoefte van die samelewing. Eienskappe waaroor die inligtinggeletterde persoon moet beskik is bespreek asook faktore wat hul beïnvloed. Biblioteke en inligtingsentra speel 'n belangrike rol en is dit ook aangespreek.

'n Studie van beskikbare literatuur oor die onderwerp toon duidelik dat indien die gehoorgestremde persoon 'n inligtingsopvoedingsprogram volg, so 'n persoon 'n beter kans sal hê om sy/haar vlak van inligtinggeletterdheid te verhoog, en sal weet hoe om inligting doeltreffend en effektief aan te wend en krities en akkuraat te kan evalueer. Derhalwe is aandag geskenk aan spesifieke voordele wat inligtinggeletterdheid vir die gehoorgestremde persoon bied, asook die belang daarvan, rolspelers, veranderlikes wat 'n rol speel en aspekte wat ontwikkel moet word om die vlak van inligtinggeletterdheid by gehoorgestremdes te verbeter.

Riglyne vir die opstel van 'n inligtingsopvoedingsprogram vir gehoorgestremdes word bespreek, die vereistes wat nodig is, waaruit die inhoud moet bestaan, die onderrigstrategieë en die faktore wat die sukses van so 'n inligtingsopvoedingsprogram bepaal.

Uit die slothoofstuk is daar enkele duidelike aanbevelings wat die volgende aspekte omsluit:

- Onderwysers of fasiliteerders wat met gehoorgestremde kinders werk. Sulke persone moet riglyne en idees verskaf waardeur die leesaktiwiteit aangemoedig en bevorder kan

word. Gehoorgestremdes moet tuis ook poog om te lees en dan die volgende dag aan die onderwyser kom lees en vertel. Dit is baie belangrik om 'n gehoorgestremde persoon aan te moedig, en hom/haar te prys vir vordering wat gemaak is, al is dit hoe gering. Daar moet gewaak word teen onnodige kritiek, en die gehoorgestremde persoon moet weet dat om te leer en te lees, 'n gelydelike, soms stadige proses is. Die gehoorgestremdes moet bewus gemaak word van die feit dat meer studie en professionele geleenthede beskikbaar gaan wees vir die toekoms, mits hy/sy daarin kan slaag om die vlak van inligtinggeletterdheid te verhoog (Slyh, 1998c. URL: <http://www.educ.kent.edu/deafed/9811a10.htm>).

- Rol van die biblioteekpersoneel. Dit is nodig dat biblioteekpersoneel bewus moet wees van die behoeftes van die gehoorgestremde persoon en van metodes om in hulle behoeftes te voorsien. Die mediasentrum vervul onvervangbare dienste aangesien inligting daar gestoor, verwerk en gebruik word. Die mediapersoneel moet goed toegerus wees om die gehoorgestremde persoon sinvol te kan bystaan, en moet daar wees om die personeel wat met gehoorgestremdes werk, by te staan ten einde vas te stel of die inligting wat beskikbaar is, nuttig aangewend kan word en/of dit aangevul, verander of opgedateer moet word (Cutlip, 1988:118).
- Metodes wat deur biblioteekpersoneel aangewend kan word. Dit behels verskaffing van inligtingsbiljette, deeglike oogkontak, stadige kommunikasie, hulle moet bereid wees om te herhaal, te verduidelik en die plekke aan te wys waar die verlangde inligting in die biblioteek is, tegniese terme te verduidelik en vrae aan hulle te stel om hul vlak van begrip te toets (Norton, 1992. URL: <http://www.isc.rit.edu/~lib/oppo6.html>). Die personeel kan sover gaan om individuele of groeps- onderrig en leiding te verskaf, en ook om gehoorgestremdes deur begeleide toere te laat kennis maak met dit wat die biblioteek bied. Die rekenaar met al sy fasette kan ook baie daartoe bydra om die gehoorgestremde persoon by te staan in sy/haar soeke na inligting. Dit alles kan slegs gebeur mits die gehoorgestremde persoon reeds inligtinggeletterd is, dit wil sê, weet wat die waarde van inligting is, en hoe om dit te bekom en toe te pas.

Daar is al talle gehoorgestremdes wat aan Suid-Afrikaanse opvoedingsinstansies studeer het en wat daarin geslaag het om tersiêre akademiese kwalifikasies te bekom (Norton, 1992. URL: <http://www.isc.rit.edu/~lib/oppo6.html>). Daar is egter in Suid-Afrika byvoorbeeld nie dieselfde

opvoedingsgeleenthede aan spesiale universiteite soos aan die Gallaudet Universteit in Amerika, waar spesiale voorsiening gemaak word vir gehoorgestremdes nie. Danksy tegnologiese hulpmiddels en byvoorbeeld koglêre inplantings, is studente deesdae egter meer ingestel op die hoofstroomonderrig en onderriginstansies, alhoewel sekere probleme nog steeds mag voorkom.

Biblioteke en inligtingsinstansies moet kennis daarvan neem dat gehoorgestremde studente toeneem, en poog om ook in hul inligtingsbehoefte te voorsien, deur byvoorbeeld deeglike bibliografiese instruksies. Om dit te kan doen, moet biblioteekpersoneel opgelei word om mense met gehoorverlies en ook ander gestremdhede te kan hanteer, aangesien inligtingverkryging dié noodsaaklikste vereiste is van enige student. Dit sal ook help indien die biblioteekpersoneel kontak maak met die vakrigtings waar die gehoorgestremde ingeskryf is, om meer uit te vind van die gehoorgestremde se behoeftes en dies meer (Norton, 1992 in Internet). Dit is egter nodig dat verdere navorsing gedoen moet word om vas te stel hoe biblioteke en personeel gehoorgestremdes kan akkommodeer en in hul behoeftes kan voorsien.

- Visuele en motoriese vaardighede van die gehoorgestremde kind. Die gehoorgestremde kind se visuele en motoriese vaardighede is gewoonlik totaal funksioneel en toegerus vir taalontwikkeling. Geletterdheid is gebaseer op die visuele en motoriese vaardighede en gehoorgestremdes maak staat op aksies, prente en woorde om begrip te bevorder. Inligtinggeletterdheidsvaardighede maak dat die gehoorgestremde persoon meer tevrede sal wees met sy/haar akademiese vordering. Onderwysers kan ouers aanmoedig om deel te neem aan die leesaktiwiteit van die gehoorgestremde kind, en indien moontlik, dit te koppel aan 'n toepaslike aktiwiteit sodat die gehoorgestremde kind kan waarneem dat dit in die werklike lewe wel gebeur, soos byvoorbeeld wanneer die gehoorgestremde kind lees oor inkopies en winkels. Die ouer kan eers die leesles saam met die gehoorgestremde kind lees, en dan die winkel besoek en die kind familiêr maak met dit wat gelees is. Daar kan beurte gemaak word met die voorlesing en moet die ouer die gehoorgestremde kind prys, al is die vordering hoe gering.
- Voorbeeld wat ouers stel. Ouers moet 'n voorbeeld stel vir die gehoorgestremde kind, aangesien enige kind die ouer naboots en die ouers moet die gehoorgestremde kind aanmoedig om te lees en in kontak met lees- en inligtingsmateriaal te bring. Die visuele aspek is baie belangrik en die ouers moet weet van die voor- en nadele van alle kommunikasiemiddels, hetsy orale, gebare of spraakleestaal. Die ouers moet veral poog

om 'n ontspanne huisatmosfeer te skep, asook geleenthede skep vir kommunikasieontwikkeling, lees, gewone ontwikkeling en sosiale vaardighede.

Dit blyk duidelik uit die voorafgaande gedeeltes dat taalontwikkeling, geletterdheids- en inligtingsvaardighede geleidelik opgebou moet word, en daar moet veral gekonsentreer word op die gehoorgestremde kind se vermoëns eerder as onvermoëns. 'n Inligtingsgeletterde gehoorgestremde persoon sal leer om onafhanklik te leer en daarna streef om inligting te bekom wat verband hou met sy/haar bepaalde behoeftes hetsy, vir professionele doeleindes of vir studie- en ontspanningsbehoefte. So 'n gehoorgestremde persoon sal dus die waarde van inligting besef en waardeer, en weet dat inligting die sleutel is tot sukses en kennis, veral aangesien 'n gehoorgestremde persoon nie ten volle sal kan staatmaak op die orale en gehooraspek ter verkryging van inligting nie.

'n Gehoorgestremde persoon sal die inligting wat verwerf is, dan kan terugploeg in die inligtingsamelewing waarin hy/sy woon. So 'n gehoorgestremde persoon sal dan beter daarin slaag om op alle gebiede beter in te skakel, selfs op sosiale vlak waar gehoorgestremdes voorheen nie die moed en selfvertroue sou hê om deel te neem nie.

Deur die verkryging van inligtinggeletterdheid, sal 'n gehoorgestremde persoon besef dat etiese gedrag in die samelewing ook nodig is. Soos reeds vantevore genoem, is inligtinggeletterdheid veel meer as net die proses van lees, skryf en kommunikasie, maar behels dit alle fasette van inligting.

Van die dringendste opvolgondersoeke wat uit hierdie studie voortspruit is:

- Die aspek van taalontwikkeling by die gehoorgestremde. Dit behels die ontwikkeling, analise en toepassing van inligtingsopvoedingsprogramme wat gerig is op uitkomsgebaseerde onderrigmetodes. Opleiding vir taalverwerwing moet deeglik beplan word, met inagneming van die gehoorgestremde kind se bepaalde graad en erns van gehoorverlies en sy/haar individuele vermoëns.
- Uitkomsgebaseerde onderrig in Suid-Afrika wat Kurrikulum 2005 behels. Daar moet ondersoek ingestel word of die gehoorgestremde kind sal baat by die uitkomsgebaseerde

onderrigstelsel wat gerig is op die leerder in 'n groepsverband. Daar mag situasies wees waar die gehoorgestremde kind eerder by individuele onderrig sal baat.

- Plasing van die gehoorgestremde kind in die hoofstroom. Moet die gehoorgestremde kind in die hoofstroom geplaas word met byvoorbeeld naskoolse individuele onderrig in sekere vakke, en indien wel, watter vakke? Daar moet ook vasgestel word of addisionele of aanvullende hulpmiddels en leerkragte ingespan moet word by die onderrig van die gehoorgestremde kind in Suid-Afrika.
- Opleiding van personeel en instansies betrokke by die gehoorgestremde kind. Personeel en instansies moet deeglik opgelei wees. Daar moet dus ondersoek ingestel word na die opleidingsfasiliteite, geleenthede en kwalifikasies vir personeel, sodat hulle beter daarin kan slaag om met die gehoorgestremde persoon te werk.
- Die daarstelling en toepassing van die kurrikulum. Navorsing moet ook gedoen word oor die beginsels, eienskappe en toepassing van die kurrikulum en moet daar bepaal word of die kurrikulum ooreenstemmend is met onderriginansies en of dit voldoen aan die behoeftes van die gehoorgestremde kind.
- Aspek van evaluasie van die gehoorgestremde kind. Daar moet ondersoek ingestel word na verskillende prosesse van assessering of evaluasie en hoe, wie en wanneer dit toegepas kan word. Navorsing is ook nodig om te bepaal wie anders van buite die klaskamerverband die gehoorgestremde kind objektief kan evalueer, soos in die geval van die horende kind (Foster *et al.*, 1992:189 -207).

Ten einde gevolgtrekkings te maak rakende inligtinggeletterdheid by die gehoorgestremde persoon, is dit nodig om vas te stel of die gehoorgestremde kind

- suksesvol kan kommunikeer, hetsy oraal of skriftelik;
- visueel, numeries en m.b.t. sy/haar taalvaardighede voldoen aan die vereistes van uitkomsgebaseerde onderrig;
- hom/haarself suksesvol kan organiseer en aktiwiteite met die nodige verantwoordelikheid kan handhaaf;

- goed in 'n groep kan werk;
- inligting kan versamel, analiseer, evalueer en toepas;
- verstaan dat die wêreld uit verwante sisteme bestaan en dat probleemoplossings nie geïsoleerd gemaak kan word nie;
- bewus is van die belangrikheid van effektiewe leermetodes, opvoeding en beroepsmoontlikhede. Daar moet dus ondersoek ingestel word na die verskillende leerinhoude wat algemene vaardighede, vermoëns en waardes insluit en daar moet na metodes gesoek word ten einde te verseker dat die gehoorgestremde kind in staat kan wees om dit wat hy/sy geleer het, te kan demonstree. Ondersoek moet ook ingestel word na die agt verskillende areas wat deur uikomsgebaseerde onderrig gedek word, ten einde vas te stel waar die leemtes is en hoe dit oorkom kan word.

Ten slotte kan genoem word dat daar wel gehoorgestremdes is wat deur die geletterdheids- en inligtinggeletterdheidsaspekte te ontwikkel, daarin geslaag het om funksioneel in die samelewing te funksioneer en 'n sinvolle bydrae te lewer op alle gebiede. Dit vra egter samewerking tussen gehoorgestremdes, ouers, familieledede, opvoeding- en opleidingsinstansies, die samelewing en dies meer. Dit is van uiterste belang omdat dit die welstand van die gehoorgestremde beïnvloed in sy kwaliteit van lewenstandaard wat gehandhaaf word, en inligtinggeletterdheid sal meebring dat die gehoorgestremde persoon besluite kan neem wat sy lewensgang positief sal beïnvloed.

Gehoorgestremdes kan nie gesien word as 'n homogene populasie nie. Die rede daarvoor is die erkenning dat die ontwikkeling van taal by die gehoorgestremde persoon verband hou met daardie taal waaraan die gehoorgestremde blootgestel is en hang dit af van hoe volledig daardie kommunikasievorm is en wat sy beperkinge is. Dit blyk dus duidelik dat verdere navorsing nodig is om die kommunikasiemetodes te bestudeer, sodat inligtingsopvoedingsprogramme beter ontwikkel kan word ten einde die gehoorgestremde persoon se vlak van inligtinggeletterdheid te verhoog.